
HET ONGECOMPLICEERDE EXPRESSIONISME VAN FRED BERVOETS

HERWIG TODTS

Reeds ten tijde van zijn studies aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten en het Nationaal Hoger Instituut te Antwerpen (1957-'66) werd het werk van Bervoets herhaaldelijk bekroond. In 1975 was hij samen met zijn spitsbroeders uit de Antwerpse galerij De Zwarte Panter, Walter Goossens, Wilfried Pas en Jan Cox, voor het eerst te gast in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen. Veel meer dan een galerij was en is De Zwarte Panter de pleisterplaats van een artistieke bent - de sympathisanten worden er gastvrijer onthaald dan de collectioneurs. Het werk van de Panter-artiesten, Jan Cox uitgezonderd, werd in de loop van de jaren zeventig niet echt serieus genomen.

Sedert '45 streeft de Belgische kunstwereld immers naar integratie in het internationale artistieke circuit. En de schilderkunst was sedert de jaren zestig min of meer uit de gratie.

Ook Bervoets zelf had al enige tijd afstand genomen van het klassieke schilderij. Vanaf 1971 bestaat zijn werk hoofdzakelijk uit etsen die bijgekleurd, op doek gekleefd, versneden en met touwtjes aan elkaar gesnoerd, worden opgehangen in *Kasten*. Omstreeks 1978 gaat hij opnieuw schilderijen maken. Tot dan toe was zijn verhouding tot de heersende artistieke trends inderdaad afstandelijk, traag en opper-

vlaakkig geweest. Daarvan getuigen de *Cobra's* waarmee hij na zijn studies in Brussel debuteerde, de psychedelische *Spagetti's* van omstreeks 1970 en de assemblages die hij vervolgens maakte. Dit maar om er aan te herinneren dat Bervoets helemaal niet „wars van alle artistieke modes” trouw bleef aan een autonoom en soeverein picturaal idioom, laat staan dat hij een erfgenaam van Bosch en Ensor zou zijn. Bervoets liet de meest radicale of vooruitstrevende artistieke trends aan zich voorbijgaan. Als schilder bevindt hij zich nog steeds om meer dan een reden in een marginale positie.

Omstreeks 1980 werd zijn werk plotseling actueel. Het optreden van de Italiaanse Transavantgardia en de Duitse Neue Wilden leidde tot het eerherstel van de schilderkunst. Het werk van Bervoets werd dus geselecteerd voor de ten-

HERWIG TODTS
werd in 1958 te Deurne geboren. Studeerde kunstgeschiedenis en oudheidkunde aan de R.U.Gent. Is attaché bij het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen. Publiceerde verschillende kunsthistorische artikelen en bijdragen in tentoonstellingscatalogi ondermeer over Henri de Braekeleer en James Ensor.

Adres: Bredabaan 635, B-2930 Brasschaat.

HET ONGECOMPLICEERDE EXPRESSIONISME VAN FRED BERVOETS

Fred Bervoets, „Zelfportret in de vroege morgen”,
1974, kast, 225 x 155 cm.

toonstelling *Het Picturaal Verlangen / Le Désir Pictural* in de Brusselse galerij Isy Brachot. En hetzelfde jaar wijdde het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen een eerste retrospectieve aan het werk van Bervoets. (1) In een begeleidend essay wees criticus Wim van Mulders toch op de oppervlakkige verwantschap van Fred Bervoets met het modieuze neo-expressionisme.

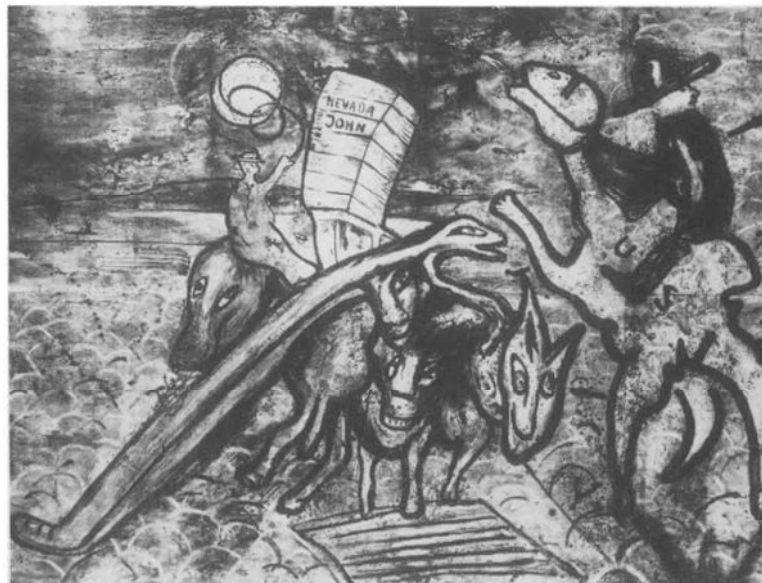
Na het overlijden van vriend en vaandrig Jan Cox in 1981 werd Bervoets vanzelfsprekend door De Zwarte Panter als het nieuwe boegbeeld van de galerij vooruitgeschoven. De officiële erkenning volgde spoedig.

In 1983 vertegenwoordigde hij België op de Biënnale van Sao Paulo en in 1991 ontving hij de Staatsprijs voor Beeldende Kunsten. In 1992 wijdde het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst te Oostende opnieuw een veelomvattende retrospectieve aan zijn werk. (2) De „Fred” geniet zelfs bij een wat breder publiek een bepaald soort populariteit - als notoire nachtbrakers cultiveren de kunstenaar en zijn entourage enthousiast het romantische beeld van de bohémien. Het internationale succes dat tien jaar geleden blijkbaar voor het grijpen lag, blijft echter uit, niettegenstaande de onverdroten inzet van galeriehouders Adriaan van Raemdonck en de commerciële expansie van de internationale kunstmarkt, waarvan zoveel generatie- en landgenoten van Bervoets kunnen genieten.

Het succes van het neo-expressionisme betekende voor Bervoets stellig meer dan alleen maar een aanmoediging om driftig te blijven schilderen. Toch kan of wil hij geen belangstelling opbrengen voor de problemen (of schijnproblemen) waarmee zijn collega's in binnen- en buitenland worstelen. De picturale mode van vijf jaar geleden was immers een maniërisme, een pseudo-expressionisme. Bervoets gelooft evenwel dat hij al schilderend de essentie van het menselijk bestaan kan accentueren, zoniet openbaren, door een drastisch-willekeurige vervorming van de werkelijkheid die de ware aard der dingen ontmaskert, die gelijktijdig getuigt van een authentieke emotionele beweging, en diezelfde ontroering ook bij de toeschouwer wil provoceren.

Wat voor soort werk Bervoets in de loop van

25 jaar ook heeft gecreëerd - *Cobra's, Spagetti's, Totems, Kasten, Grijsen, Zwartten, Litterkens of Witten* - het *document humain* blijft zijn streefdoel. De voor- en naoorlogse expressivistische stromingen vormen dan ook ongegeneerd zijn exclusief referentiepunt. Hoewel hij zich in zijn jongste werken wel eens laat meeslepen door de overloze motoriek en de impulsieve associaties van het scheppingsproces gaat het hem in wezen niet om een surrealistische conceptie van het kunstwerk. Vooral de iconografische teneur van zijn werk bewijst, dat het toeval misschien wel de vorm van een tafereel kan beïnvloeden, maar dat de spontaneïteit van de realisatie niet fundamenteel is voor zijn artistieke conceptie. Zijn schilderijen zijn interpretaties van de werkelijkheid, ze verwijzen naar de ervaringen van de auteur. Ieder voorval - een bericht over de oorlog in Vietnam, een dronkemanstwist, de opmerking van een vriend - kan

Fred Bervoets, „Nevada John”, 1991, ets, 200 x 280 cm.

de aanleiding vormen om breedvoerig akelige tafereelen te schetsen die bol staan van de overdrijvingen. Bervoets' wereld is niet rooskleurig. Steeds weer ontmoeten we de meest obscene gedochten, die elkaar in gammele composities gruwelijk verminken. Nooit ontsnappen deze schamele wezens aan hun onbedwingbare, noodlottige driften.

De reputatie van Fred Bervoets is gevestigd op kolossale, delirische schilderijen. Het formaat en de schilderkunstige bravoure, die mij meer dan eens teleurstelt, zetten zijn puberale obsessie om te epateren al te vaak al te dik in de verf.

Daarentegen vormen de monumentale etsen een verademing. Deze prenten werden volgens een onorthodoxe werkwijze rechtstreeks in de plaat geschilderd. Na het afdrukken worden de bladen weer samengevoegd tot een groter geheel en spaarzaam bijgekleurd. In deze werken blijven de „rammelende” overdaad aan smakeloze details en de griezelige al te theatrale anekdotiek ondergeschikt aan de krachtige eenvoud van het medium.

Fred Bervoets, „Zelfportret als kerstboom”, 1985, acryl op papier, 110 x 75 cm.

Noten:

(1) Fred Bervoets, *Schilderijen en grafiek*, K.M.S.K. Antwerpen, 16 oktober tot 5 december 1982.

(2) Naar aanleiding van deze tentoonstelling werd door de VZW Vrienden van de Zwarte Panter een uitvoerig geïllustreerde monografie uitgegeven.